

**ศึกษาคูณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร**

**Study of Characteristics of Instructional Leadership
of Vocational Level's of Private School under Office
of Private Education Commission Bangkok**

จินตนา บุญเพ็ญ^{1*}
Chintana Boonpeng^{1*}



บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องศึกษาคูณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับอาชีวศึกษา สังกัดงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเปรียบเทียบ และศึกษาปัจจัยคูณลักษณะผู้นำทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรมตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 415 คน ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 88 คน และครู 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับคูณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษา และการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่มาปรับใช้ตลอดเวลา

2. ผลการเปรียบเทียบคูณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา

¹ Master of Education in Technology and Innovation for Education Administration

* Corresponding author. Tel. 086-5484855 E-mail: chin_tana2011@hotmail.com

พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อทดสอบพบว่าผู้บริหารมีความเห็นเฉลี่ยสูงกว่าครู

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา



Abstract

The objectives of this research were (a) to study the Characteristics of Instructional Leadership of vocational level's in Private School Administrators under the Office of the Private Education Commission Bangkok and (b) to compare individual opinion beyond characteristics of instructional position: administrators and teachers 415 samples selected from the 88 administrators and 327 teachers in Vocational level's Private School under office of the Private Education Commission Bangkok by using the specific sampling. Data collected by using questionnaires the data were analyzed and presented as percentage, mean, standard deviation and t-test at .05 level of significant. The results of research were as follow:

1. Administrators and teachers in vocational level's private schools under the Office of the Private Education Commission Bangkok have attitude towards the characteristics of instructional leadership of private elementary school administrators are in high level as follow
1) Good vision in educational administrator to catch up with the changes. 2) Initiative in using innovation for teaching. 3) Supporting the use of information technology in learning reform. 4) Capacity of the self dependable academic development. 5) Initiative and resourceful.

2. The results of hypotheses test found that the administrators and related persons had significant difference at .05 levels in each expect. For comparing the results about found that administrators' means were higher than the teacher's.

Keywords: Instructional leadership, Vocational private schools



ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสังคม เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง และเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ในสังคม ทำให้ประกอบอาชีพได้ตามสมควรแก่วัย และความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการพัฒนาเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด ที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุด คือ การให้การศึกษา เพราะการศึกษเป็นรากฐานและเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคนให้สามารถเป็นผู้นำการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม สำหรับประเทศ

ไทยนั้น รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการศึกษาดังกล่าวตลอดมา จะเห็นได้จากนโยบายการศึกษาพื้นฐานของประเทศในแผนระยะยาวของกรมวิชาการ พ.ศ.2539 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน มีส่วนช่วยให้คนมีคุณภาพ สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ทั้งนี้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในประเทศไทยภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาแบบอัยาศัยโดยปรากฏในหลักฐานประวัติศาสตร์ว่าดำเนินการอยู่ในบ้านวัดและวัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2537) ได้กล่าวถึงจัดการศึกษาอย่างมีระบบเริ่มจากโรงเรียนเอกชนกลุ่มของศาสนาจนมาเป็นการจัดการศึกษาโดยบุคคลทั่วไปดำเนินการในเชิงธุรกิจศึกษาการศึกษาเอกชนได้รับความนิยมรวดเร็วในทุกระดับ เพราะการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วซึ่งรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาให้ประชาชนอย่างเพียงพอและรัฐก็มีนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนด้วยโดยการให้การอุดหนุนในการจัดการศึกษาของเอกชนในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534) ยังกล่าวถึงการศึกษาเอกชนว่าด้วยการเปิดโอกาสให้เอกชนคุมการดำเนินการได้ และได้รับการยอมรับบทบาทสำคัญในการช่วยจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเห็นพ้องกับวัลลภ สุวรรณดี และคณะ (2541) การจัดการอาชีวศึกษา ประเทศไทย มีสถาบันการอาชีวศึกษาจำนวน 300 กว่าแห่ง และอาชีวศึกษาเอกชนอีกเป็นจำนวน 100 กว่าแห่ง ทั้งนี้ควรเพิ่มโอกาสและทางเลือกให้กับประชาชนในส่วนที่รัฐไม่สามารถจัดการให้เพียงพอ

เมธี ปิลันธนาพันธ์ (2525) กล่าวว่าโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความชำนาญ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ปัจจุบันอาชีวศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการกำลังคนเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมได้อย่างตรงเป้าหมายที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) อธิบายว่ารัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยเหตุนี้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งจำนวนโรงเรียนจำนวนสาขาวิชาและจำนวนผู้เรียนในการทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหารผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารนักเรียนทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียนผู้เปรียบเสมือนเฟืองเหล็กที่จะต้องรับผิดชอบสูงสุดต่องานและภารกิจต่างๆ ในโรงเรียน Robbins (ค.ศ.1997) กล่าวว่าคุณภาพของโรงเรียนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถแสดงพฤติกรรมบริหารได้อย่างเหมาะสมซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับธีระ รุณเจริญ (พ.ศ.2546) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษา ผลงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาที่โรงเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ผู้บริหารสนใจงานวิชาการและอยู่ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ โรงเรียนหรือสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่ขาดประสิทธิภาพในแต่ละสถานศึกษานั้น ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนควรหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ และการเปลี่ยนแนวทางการบริหารตามการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้มีบทบาทในการบริหารงาน

อย่างมีอิสระโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมด้านวิชาการเป็นหลักสำคัญอันจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และปฏิรูปการศึกษาโดยรวม ซึ่งภทรวดี อุ่นวงษ์ (2553) อธิบายว่าบทบาทที่สำคัญอันดับแรกคือการเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ

กรุงเทพมหานครนั้น เป็นเมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาของประเทศซึ่งในส่วนของผลสัมฤทธิ์นักเรียนระดับการศึกษาอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครนั้นพบว่าอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ส่งผลต่อเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับจันทราณี สงวนนาม (2545) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำในทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในมาตรฐานด้านผู้บริหารมาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 กำหนดว่าผู้บริหารต้องมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและเป็นผู้แทนทางวิชาการ สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2549 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผู้บริหารไว้ 3 เกณฑ์ หนึ่งในนั้นคือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้แทนด้านวิชาการสอดคล้องกับธีระ รุณเจริญ (2546) ได้แก่ 1. วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2. ความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา และการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4. ศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5. การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครนั้น มีจำนวนสถาบันอาชีวศึกษา 124 แห่ง พร้อมกับการแข่งขันทางการตลาดสูงมากเช่นเดียวกันนั้น ส่งผลให้มีการแข่งขันด้านการหาผู้เรียนโดยมีกลยุทธ์ต่างๆ อย่างไรก็ตามกลยุทธ์ที่สำคัญและถือเป็นรากฐานของการให้บริการทางด้านการศึกษาคือการจัดการเรียนการสอนเชิงวิชาการให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการประสบความสำเร็จของผู้เรียน นำมาซึ่งชื่อเสียงและจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น นับได้ว่าในภาวะที่การแข่งขันเชิงกลยุทธ์ระหว่างโรงเรียนเอกชนสูง ความสำคัญเชิงวิชาการของสถานศึกษาเอกชนก็ยังคงเป็นคุณค่าหลัก (Core Value) ขององค์กร ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนเชิงวิชาการจะมีประสิทธิภาพและลักษณะอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการให้คุณลักษณะของผู้บริหาร

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวเอกชน วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการราชดำเนิน จึงสนใจศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ซึ่งผลการวิจัยนี้จะประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเอกชน และเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างสมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป



วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู กับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
3. ศึกษาปัจจัยคุณลักษณะผู้นำในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร



วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารเพื่อสร้างกรอบการศึกษา โดยการประมวลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาจากการรวบรวมเอกสาร รายงาน การวิจัย บทความย่อ วิทยานิพนธ์ ปรินทิพนิพนธ์ทางการบริหารการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยอาศัยการวิเคราะห์แนวคิด เอกสาร ตำรา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน 5 ด้าน รวม 25 คำถาม ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แสงเดือน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. รองศาสตราจารย์ไพรัช พันธุ์ชาติรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
3. อาจารย์ไพฑูรย์ พันธุ์ชาติรี วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการราชดำเนิน
4. ดร.โอภาส กิจกำแหง วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
5. ดร.พลกฤษ ดันติยานุกุล วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ 35 ตัวอย่าง หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟา เพื่อนำค่าที่ได้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จากสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน รวมทั้งสิ้น 1,887 คน โดยแบ่งเป็นระดับผู้บริหาร 112 คน และครู 1,775 คน ซึ่งเป็นอาชีวเอกชนขนาดใหญ่ เขตพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลเป็นผลการวิจัย



ผลการวิจัย

1. ระดับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมพบว่า ผู้เกี่ยวข้อง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง อันดับที่ 2 คือ ด้านความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน อันดับที่ 3 คือ การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา อันดับที่ 4 คือ ด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการปฏิบัติการเรียนรู้ อันดับที่ 5 คือ ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู โดยภาพรวมทุกด้านมีค่า Sig = .00 ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารและครูมีความเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.05

3. ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา ด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงคือด้านการแสวงหาความรู้ใหม่มาปรับใช้ ข้อที่พบว่าผู้บริหารนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่มาปรับใช้ในงานวิชาการให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการดังกล่าวมีความเหมาะสมเพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้บริหารทางวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางพบ 2 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน โดยข้อที่พบว่าผู้บริหารส่งเสริมและสรรหาเทคโนโลยีหรือสิ่งใหม่ๆ มาปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอน และด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ ข้อที่พบว่าผู้บริหารมีการพัฒนางานด้านวิชาการของตนเองอย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการทั้งสองด้านควรมีการพัฒนาให้มีความเหมาะสมในระดับที่สูงขึ้น ส่วนด้านที่พบว่ามีความสำคัญต่ำคือด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ข้อที่พบว่าผู้บริหารมีนโยบายเห็นชอบในการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรแผนการเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ข้อที่พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามลำดับแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา จะต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการให้มีความสอดคล้องกันในทุกด้านเพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน



สรุป อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมผู้เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ด้านความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ และด้านการแสวงหาความรู้ใหม่มาปรับใช้ตลอดเวลา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวดี อุ่นวงษ์ (2553) ในการวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาคุณลักษณะด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า เป็นคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะในด้านอื่นพบว่า เป็นสิ่งที่สามารถทำให้กลายเป็นรูปธรรมได้ง่ายกว่าคุณลักษณะด้านอื่นของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549) อีกทั้งปัจจัยในเรื่องดังกล่าวยังถือเป็นพื้นฐานสำคัญของงานวิชาการที่เข้มแข็งอีกด้วย Sergiovann (1961)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู กับคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษา และการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ การแสวงหาความรู้ใหม่มาปรับใช้ตลอดเวลา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .05 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับอาชีวศึกษาของผู้บริหารกับครู มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นต่อสาเหตุนี้ว่ามีความเป็นไปได้จาก 2 กรณีคือ ผู้บริหารประเมินตนเองและกลุ่มผู้บริหารด้วยกันสูงเกินกว่าความเป็นจริง (Over Estimated) หรือครู ประเมินกลุ่มผู้บริหารต่ำกว่าความเป็นจริง (Under Estimated) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยโอไฮโอที่ในการศึกษาวิจัย ณ มหาวิทยาลัยโอไฮโอ ในปี ค.ศ.1947 โดยนักวิจัยมุ่งหวังที่จะศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มที่มีต่อผลการดำเนินงานและมีการสำรวจกับกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชา ว่าในการรับรู้ของผู้บังคับบัญชานั้นอยู่ภายใต้ต้องประกอบ 3 ประการคือ 1. จุดทางการควบคุม 2. ความสามารถในการรับรู้ และ 3. ประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากองค์ประกอบในการรับรู้ของผู้นำทำให้มีความเป็นไปได้ที่ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู จะแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากองค์ประกอบที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามในขณะที่ด้านอื่นมีความแตกต่างกันด้านความคิดเห็น แต่วิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2546) เรื่องคุณลักษณะและทักษะเฉพาะที่สำคัญของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะและทักษะ 11 ประการ และจัดทำสมรรถนะของนักบริหาร 3 ด้าน พบว่า ความสำเร็จของการบริหารแบบมีอาชีพในยุคปัจจุบันนั้น ต้องมีสมรรถนะในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้นำ จึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารจะพัฒนาวิสัยทัศน์จนอยู่ในระดับที่ครูและผู้บริหารมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการเพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน ด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูง คือการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงคือ ผู้บริหารนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานนอกสถานที่มาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรมแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการดังกล่าวมีความเหมาะสมเพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้บริหารทางวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางพบว่ามี 2 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ข้อที่พบว่าผู้บริหารส่งเสริมและสรรหาเทคโนโลยีหรือสิ่งใหม่ ๆ มาปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอน และด้านศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ ข้อที่พบว่าผู้บริหารมีการพัฒนางานด้านวิชาการของตนเองอย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการทั้งสองด้านควรมีการพัฒนาให้มีความเหมาะสมในระดับที่สูงขึ้น ส่วนด้านที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำคือด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ข้อที่พบว่าผู้บริหารมีนโยบายเห็นชอบในการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรแผนการเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และด้านส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ข้อที่พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามลำดับแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน

ระดับอาชีวศึกษา จะต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขให้มีคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการให้มีความสอดคล้องกันในทุกด้านเพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน สรุปผลได้ว่าคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการที่ได้รับค่าเฉลี่ยน้อยนั้นจะเกี่ยวข้องกับการจัดหาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการทำนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ การติดตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ การจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการอย่างเพียงพอและเหมาะสม การนำกระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการให้เป็นที่รู้จักถ้าหากผู้นำทางวิชาการไม่ปรับปรุงด้านต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการบริหาร ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับโรงเรียนต่างๆ ได้



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครนั้น จัดอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาคุณลักษณะด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะในด้านอื่นพบว่า ด้านคุณลักษณะด้านวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่สามารถทำให้กลายเป็นรูปธรรมได้ง่ายกว่าคุณลักษณะด้านอื่น อีกทั้งปัจจัยในเรื่องดังกล่าวยังถือเป็นพื้นฐานสำคัญของงานวิชาการที่เข้มแข็งอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรรักษาและพัฒนาคุณลักษณะข้อดังกล่าวให้มีศักยภาพอยู่เสมอ เนื่องจากโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนนั้นมียุทธการแข่งขันทันทีค่อนข้างสูง หากผู้บริหารขาดคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการในข้อดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดจุดอ่อนในการแข่งขันด้านงานวิชาการกับสถาบันอื่น

2. คุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำ พบว่า มักมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่งานพัฒนาหลักสูตรหรืองานวิชาการโดยตรง ได้แก่ ปัจจัยด้านเงินทุน และปัจจัยด้านการสร้างการรับรู้สู่บุคคลภายนอก กล่าวคือ ข้อที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของแต่ละด้านจาก 3 ใน 5 ข้อนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับอุปสรรคด้านเงินทุนโดยข้อดังกล่าว ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน และดำเนินการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ, ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการทำนวัตกรรม เพื่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และการจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการอย่างเพียงพอและเหมาะสมซึ่งทั้งนี้ ข้อดังกล่าวถือเป็นข้อที่สำคัญที่จะสร้างความสามารถในการแข่งขันเหนือผู้อื่น อย่างไรก็ตามข้อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การที่จะมีคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการที่ดีได้ ก็จะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆ ด้วย

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่าผู้บริหารให้คะแนนค่าเฉลี่ยแก่การมีคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการของตนและกลุ่มบริหาร สูงกว่าการให้คะแนนค่าเฉลี่ยโดยครู สิ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญคือการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามากขึ้นประกอบกับการพิจารณาตนเองเพิ่มเติม เพื่อเป็นการตระหนักรู้ถึงจุดอ่อนและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ก้าวกระโดดภายใต้ภาวะการแข่งขันของโรงเรียนเอกชนที่รุนแรงอย่างเช่นทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยต่อเนื่องโดยเก็บข้อมูลของเหตุผลในแต่ละปัจจัยให้หลายด้านมากขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยต่อเนื่อง ที่เกี่ยวเนื่องกับปัจจัย ด้านเงินทุน และปัจจัยด้านการสร้างการรับรู้สู่บุคคลภายนอก ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้นำเชิงวิชาการ เพื่อนำมาพัฒนาคุณลักษณะต่อไป
3. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้น นอกเหนือจากการเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ขนาดใหญ่ เพื่อที่จะทราบถึงปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกี่ยวเนื่องกับสถานภาพของโรงเรียน หรือตัวผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่



เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). รายงานผลการวิจัย คุณลักษณะและพฤติกรรมกรรมการบริหาร. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- จันทร์ นงนพ. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิต.
- ธีระ รุณเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนนุศุปถุการศึกษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ภัทรดี อุ่นวงศ์. (2553). คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เมธี ปิณฑานนท์. (2525). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิกษ์อักษร.
- วัลลภ สุวรรณดี และคณะ. (2541). การศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2534). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2537). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน. (2549). **มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2** (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทองจำกัด.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). บทความวิชาการเรื่องคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ. <http://suthep.cru.in.th>.

Robbins SP. (1997). **Managing Today**. New Jersey: Prentice-Hall. (สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2554).

Sergiovanni M. (1961). **Educational Governance and Administration**. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.